

het tot dusverre eenig bekende exemplaar van een te Lyon geslagen zilveren denarie van Karel den Grooten, uit de periode 800—814. Fig. 2 is een te Wijk bij Duurstede geslagen zilveren denarie van Lodewijk den Vroome (814—840), met voorstelling van een schip. Fig. 3 geeft een afbeelding van de gewone tempelmunten van Lodewijk den Vroome, die in groote massa's in de vondsten voorkomen en zelfs na den dood van Lodewijk onveranderd werden nageslagen.

Eslawald.

Buitenrust Hetteema (Friese Plaatsnamen p. 241 vv.) ziet in Eslawald een anderen naam voor Gisleheim = Jeslum (in Ferwerderadeel) ten Z.W. van Reitsum, doch een bewijs voor deze onderstelling geeft hij niet. Hij haalt aan een oorkonde uit 1387, vermeld bij Colmjon, Register van Oorkonden enz. no. 375 (lees 376) en deel uitmakende van de stukken van de abdij Klaarkamp en hij gaat blijkbaar af op de beschrijving van Colmjon; had hij het stuk zelf gezien, wat bij zulk eene boude bewering geen weelde mag heeten, Eslawald zou hij elders hebben gezocht; want het stuk betreft $\frac{1}{3}$ „trium virgarum paludis juxta occidentalem partem domus Idzardi Minninge in Eselewald situatarum” en in dorso staat aangeteekend: „3 jerde fans”, en met latere hand: „de tertia parte trium virgarum paludis in Eselawald”. „Palus” is de term voor veen en zoo wordt tot drie keer toe ons meegedeeld, dat er veen lag in Eslawald; dit kan dus nooit Jeslum zijn geweest, waar de bodem uit zeelei bestaat.

Doch waar lag Eslawald dan wel? Dat is een tweede en niet zoo summier, noch zoo absoluut zeker aan te wijzen.

Behalve op de bovengenoemde plaats komt de naam voor in de volgende oorkonden:

1°. een van 1401 *Mei 13*, op Sint Servatius dey Episcopi, te vinden Hs. 9056 Coll. Gabbema O^o f° 68, Prov. Bibl. Benno, pastoor (persona) te Hardegarijp, doet hierbij uitspraak in een

geschil tusschen Dotha Gerwersma „us gamech” (te Hardegarijp dus) en Klaarkamp, waarbij Dotha zal krijgen „1 gerda fanis to der westra iggha fan Symyka faen Lillisma, ther leid in Eeslawald, to da westra igga Sippamahus, mid da gerslond ende meedlond uppa ende uta”. De roede veen strekt zich dus uit van den westkant van een veen in Eslawald tot den westkant van eene bezitting Sippamahus, al of niet gelegen ook in Eslawald; de strook loopt dus in de richting Noord-Zuid; zij bevat weide- en hooiland; niet te ver westelijk van Eslawald gaat derhalve het veen in grasland over;

2°. de oorkonde dd. 1440, vermeld door Buitenrust Hettema a. w. p. 242. Het eenige, wat dit stuk aanbrengt voor de plaatsbepaling, is dat het bezegeld wordt o. a. door een Thiarda uit Rinsumageest;

3°. de oorkonde dd. 1450 t. a. p. Douwa, pastoor van St. Johanneswald, en Jacop, die van Eslawald, komen hier naast elkander voor en het betreft veen in Yorritsmagued in Johanneswald. Reeds dadelijk wordt het waarschijnlijk, dat de beide parochies aan elkaar grenzen. Waar ligt Johanneswald? Het wordt gewoonlijk als Veenwouden beschouwd. In het Charterboek I p. 518 vinden wij, in een accoord van de abdij Klaarkamp met iemand uit Giekerk dd. 1439, genoemd: „Idzenghagude, heten nu itta Schiramonkahuse, in Sunte Johanneswald”, en in een oorkonde van 1482 (Juni 4) in de kloosterstukken van Klaarkamp, verkrijgt de hofmeester „toe Clarkampera Schyrastins uppa Faen” door koop een stuk veen gelegen „twysken Schyramonckenfeen in Sanct Joanniswald”. Uithoven hadden de Klaarkamper monniken meer dan één, doch „Schiramonckahuse” en „Schyrastins”, beiden gelegen bij of in St. Johanneswald, kunnen moeielijk iets anders geweest zijn dan de Schierstins. St. Johanneswald is dus het nabijgelegen huidige dorp Veenwouden.

In het zoogenaamde kadaster van 1504 (Winsemius, Chronycke van Vrieslandt p. 396) worden de namen Eslawald en St. Johanneswald niet meer genoemd, evenmin komen zij voor in de Registers van den Aanbreng van 1511 of in het Beneficialboek; wel staat daar telkens Feenwouden opgegeven. Toch vinden wij Eslawald nog in een oorkonde van 1533 (Charterb. II p. 645). Syds Tjaarda neemt daarbij van de abdij Klaarkamp de verplichting over tot opbrengst van eene rente, die het klooster schuldig was aan den „pastoor, voechden ende meente van Sanct

Johannes in Yslewolde", van wie het zekere „ffeenen in de Ffeenwolden gelegen" had gekocht. Dit laatste was zeer zeker lang geleden geschied en de naam „Yslewold" is dan overgenomen uit den ouden koopbrief. Wij begrijpen nu hoe de beide oorspronkelijke namen zijn verdwenen: de kerkbuurten Eslawald en St. Johanneswald liepen in elkaar en zijn benoemd geworden onder den naam, waarmede men de omgeving aanduidde: de Veewouden. Dat men in dezen zelfden tijd daar nog niet algemeen het huidige dorp onder verstond, blijkt uit eene oorkonde dd. 1537 (Charterb. II p. 712), waarbij de kloosters Klaarkamp en Aalsum eenig veen verdeelen „in Bergerafeen" (i. e. Bergumerveen) bezuiden de Swette i. e. de grensscheiding tusschen Dantumadeel en Tietjerksteradeel en derhalve gelegen in de laatste grietenij; in dorso van het stuk wordt dit veen aangeduid als gelegen ten Westen „in Feenwold".

Op de kaart nu van Dantumadeel in den Provinciaal Atlas vindt men ten N. van Veewoudsterwal een oud kerkhof aangegeven; dit wordt op de kaart van Schotanus, Beschrijvinghe van Frieslandt, genoemd een „vervallen kerck"; halverwege tusschen de steenen brug ten westen van Veewoudsterwal en den weg, genaamd de Priesterakker, bestaat een voetpad, dat Noordwaarts uitloopt op deze plek en daar zal de kerk hebben gestaan, waar in 1450 heer Jacop priester was.

S. A. WALLER ZEPER.